

Sári Gábor
sgkatona@gmail.com

ÖSSZEFOGLALÓ

„A KATONAI LOGISZTIKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI - A HADERŐ ÉS KÉPESSÉGFEJLESZTÉS IRÁNYAI ÉS LEHETŐSÉGEI” TÁRGYÚ LOGISZTIKAI TUDOMÁNYOS-SZAKMAI KONFERENCIÁRÓL

2012. november 22-én Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokságán rendezték meg „A katonai logisztika időszerű kérdései – A haderő és képességfejlesztési irányai és lehetőségei” című tudományos konferenciát. Szervezői az MH Összhaderőnemi Parancsnoksága, a Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi- és Honvédtisztképző Kar Katonai Logisztikai Intézete, valamint a Magyar Hadtudományi Társaság Védelemgazdasági és Logisztikai Szakosztálya voltak. Előadást tartottak: Domján László vezérőrnagy, a Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka; Zákány Péter mk. ezredes, a HM Védelmi Tervezési Főosztály, Védelmi Tervezési Osztály osztályvezetője; Frigyer László vezérőrnagy, Honvéd Vezérkar Logisztikai Csoportfőnökség csoportfőnöke; Dr. Keszthelyi Gyula ny. dandártábornok a HM Fegyverzeti és Hadbiztosági Hivatal főigazgatója; Baráth István dandártábornok, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság logisztikai erők főnöke és Torma János, a Rába Jármű Kft ügyvezető igazgatója. A konferencia zárszavát Szenes Zoltán ny. vezérezredes úr, az MTA HB elnöke mondta el.

Kulcsszavak: logisztika, hadtudomány, képességfejlesztés, haderő

1990 december 01-én az MH Anyagi-Technikai Főcsoportfőnökség (MH ATFCSF-ség) megalakulásával egységes vezetés alá került 17 anyagi-technikai szolgálat a Magyar Honvédség Parancsnokságán – ez a nap azóta a logisztikusok ünnepe a Magyar Honvédségben.

Az ünnepség 2006 óta kapcsolódik össze a Magyar Tudomány napjával – előtte évekig dr. Szenes Zoltán ny. vezérezredes és prof. Báthly Sándor egyetemi tanár szervezésében kerültek megrendezésre a „jogelőd” szakmai-tudományos konferenciák – ezzel is kiemelve a terület tudományos jellegű aspektusait és a civil logisztikával meglévő kapcsolati rendszerének fontosságát: az ennek jegyében szervezett tudományos-szakmai konferenciákon minden évben képviseltetik magukat a katonai logisztikai tudomány tudósai, oktatói és gyakorlati szakemberei.¹

¹ Tartalma és egyedisége miatt érdemes megemlíteni, hogy 1995-ben a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián prof. Turcsányi Károly szervezésében került sor nemzetközi logisztikai tudományos konferencia megtartására. Ezen több mint 200 fő vett részt, köztük NATO tábornokok, több egyetem professzora, katonai és civil logisztikai vezetők és kutatók jelentős sora. A konferencia kiadvány magyarul és angolul is megjelent, terjedelme meghaladta a 400 oldalt.

2012 volt az első év, mikor a tisztképzésért felelős felsőoktatási intézmény és a Hadtudományi Társaság mellett a Tudományos Kutatóhelyé nyilvánított MH Összhaderőnemi Parancsnokság szervezőként is bekapcsolódott e fontos eseménybe, helyszínt és témajavaslatot adva a konferenciának. A konferencia témájának meghatározásában nagy szerepet játszott a szintén 2012-ben, az MH ÖHP-n megszervezésre került tudományos konferencia az összhaderőnemi hadviselés követelményeire irányuló előadás sorozata, és az ebben felvázoltak logisztikai aspektusainak elemzésére irányuló igény. Ugyanakkor szempontként szerepelt a logisztika és a haderőnek kapcsolati rendszerének releváns elemét jelentő, a szigorúan szakmai spektrumból történő kitekintési szándék: mindennek megfelelően a konferencia előadásai a haderő- és képességfejlesztés általános és logisztikai aspektusai köré szerveződnek, a különböző tervezési és végrehajtási szinteknek megfelelően.

A konferencia rangját jelezte, hogy a meghívást nem csak a katonai logisztika tudományának és gyakorlati végrehajtóinak fontos szereplői, hanem a veszprémi Pannon Egyetem képviselői, valamint Király László, a Magyar Hadtudományi Társaság alelnöke is elfogadta.

A konferencia megnyitó beszédében Domján László vezérőrnagy úr, az MH ÖHP parancsnoka kihangsúlyozta, hogy „...a konferencia tárgya túlmutat akármelyik haderőnemi rendszeren, vagy a katonai logisztikán. A haderőfejlesztés, a képességek kialakítása és fejlesztése olyan komplex tervezési és tevékenységi rendszer, melyet a rengeteg, meghatározó változó miatt igen nehéz modellezni. Ugyanakkor vallom, hogy az említett, többtényezős meghatározó változókból a logisztika az egyik legfontosabb: olyan eleme a képességek rendszerének, melyek nélkül nem beszélhetünk struktúráról. A haditechnika, az infrastruktúra, a logisztikai ellátás szervezeti és folyamat rendszere, a szakemberek és azok kiképzettsége elválaszthatatlan a haderő reformok célkitűzéseitől, a nemzeti és szövetségi követelmények teljesítésétől. Éppen az említett komplexitás mértéke miatt tartom fontosnak a fejlesztés ezen aspektusának komplex, a tudományos és gyakorlati élet szereplői általi vizsgálatát, az elmélet és a gyakorlat szintézisének megteremtését, egymás véleményének és a lehetőségek megismerését és elemzését.”

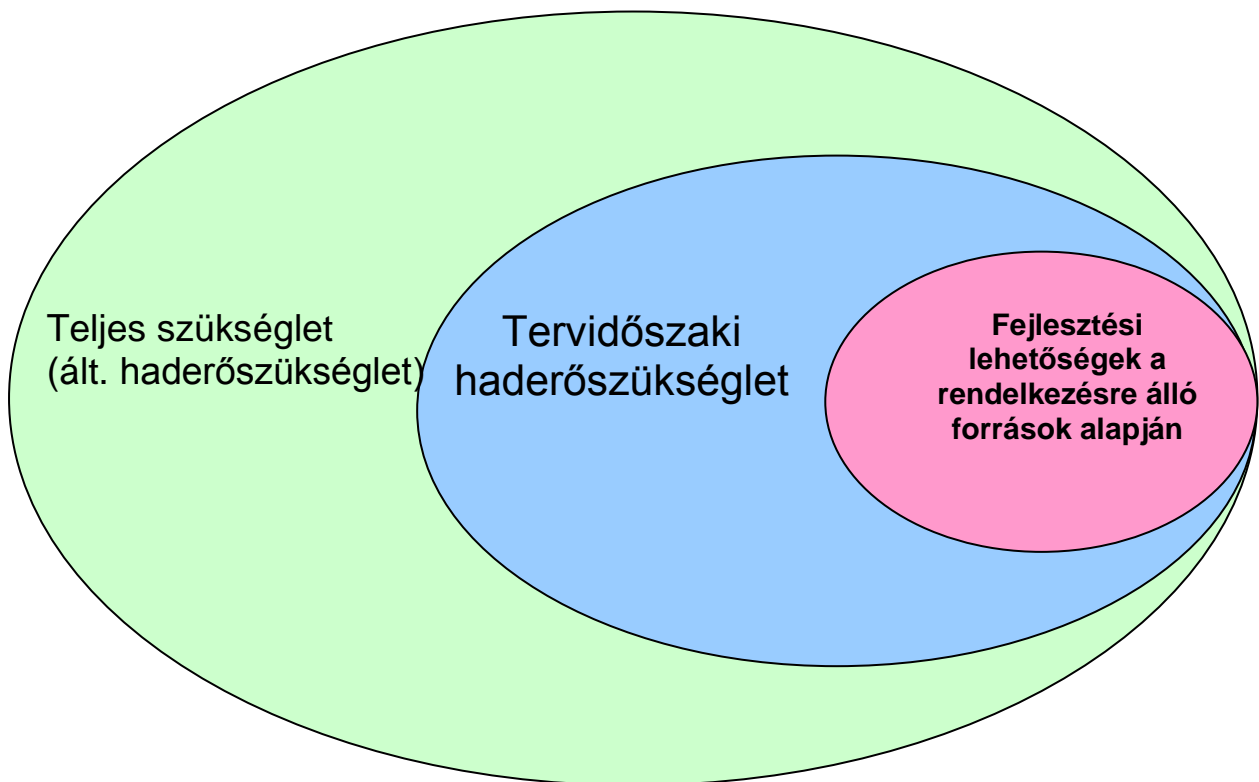
A parancsnoki megnyitó szellemében, a téma vizsgálati objektumait vertikálisan, felülről lefelé vizsgálva, a haderő tervezési halmazától a konkrét logisztikai elemeket átfogva, egymásra épülve ölelték fel az előadások a téma szerteágazó és komplex rendszerét.

Zákány Péter ezredes, a HM Védelmi Tervezési Főosztályának főosztályvezető helyettese nyitó előadásában átfogó képet rajzolva elemezte a védelempolitikai irányelvek és az ezeket megvalósító tervezési folyamat kapcsolatát, a tervezést végrehajtó rendszer és a tervezés folyamatát, annak dokumentumait, valamint a tárca forrásszükségletének és támogatásának viszonyát. Ismertetésre kerültek a Miniszteri Irányelvek tervezést determináló pontjai: az ambíciószint, a haderőkép, a fejlesztési prioritások, az erőforrások elosztásának és felhasználásának elvei.

A Tárca Védelmi Tervező Rendszerének részletes ismertetésével a hallgatóság átfogó képet kapott a HM Védelmi Tervező Bizottság helyéről,

szerepéről, és az egyes alrendszerek felépítéséről, feladataikról, működési mechanizmusokról.

Az előadó fontos és szemléletes halmaz-viszonyként ábrázolta a forrásszükséglet és a támogatás viszonyát, ami a későbbi vitában és hozzászólásokban mind a tervezők, mind a gyakorlati végrehajtók részéről más és más megvilágításba helyezte a kapcsolati rendszer fogalmi elemeit, és a halmaz-részhalmaz kapcsolatot. Az optimális állapot természetesen az lenne, ha a zöld és a rózsaszín halmaz fedné egymást, és nem egész-rész viszonyban állnának egymással. Jóllehet, ez a halmaz-viszony állapot még a legfejlettebb gazdasággal rendelkező országokban is pusztán „idea”, a teljes szükséglet meghatározására a korlátozott erőforrások tudatában is szükség van: ez jelenti az alapját azoknak a műveleti követelményeknek, melyeket a honvédség feladatait leíró jogszabályok, a stratégiák és a doktrínák különböző szintjei egyre részletesebb módon határoznak meg.

1. ábra. A haderő forrásszükségletének és támogatásának viszonya

A tervezés folyamatának lépései a NATO tervezési rendszernek megfelelő szakaszokat jelölnék, melyek az alábbiak:

1. Stratégiai célok, iránymutatások, tervezési feltételek;

2. Haderőszükségletek és feleslegek meghatározása (folyamaton kívül);
3. A képességfejlesztés lehetőségeinek vizsgálata;
4. A források feladatokhoz rendelése;
5. A 10 éves terv összeállítása;
6. A végrehajtás tervezése;
7. Nyomon követés, elemzés, értékelés.

A folyamat lépéseiből látható, hogy a tervezési folyamat olyan pontok halmaza, melyek egymással szorosan összefüggve biztosítják a képesség-rés (meglévő és kívánt képesség közti különbség) megszüntetését: amennyiben valamelyik pont megváltozik, az kihatással van a többi elemre is, ezért a komplex rendszerszemlélet elengedhetetlen a tervezési torzulások elkerüléséhez.

Az előadó kitért a tervező rendszer dokumentumaira, a 10 éves stratégiai, a rövid távú fejlesztési tervre, illetve a származtatott tervekre, melyek összeállításában a haderőnemi – adott esetben a harcászati szintű - elemek igényei és javaslati is megjelennek (pl. GYKRP).

Az előadás utáni kérdések között szerepelt a képesség fogalmának tisztázási igénye, mivel az említett dokumentumok – és a katonai szaknyelv is – gyakran más jelentésben használja a definíciót, mint amit a jogszabályok, vagy a doktrínák definiálnak.

A következő előadó dr. Keszthelyi Gyula nyá. dandártábornok, a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség vezérigazgatója volt, aki már az elvi megközelítéstől részben elszakadva, a konkrét források tükrében elemezte a 10 éves haderőfejlesztési terv megvalósításának gazdasági-pénzügyi feltételeit.

Az előadó globálisan vizsgálva a jelenlegi pénzügyi-gazdasági helyzetet, komplex környezetbe ágazva indította előadásának gondolatsorát. Kitért a védelmi szféra csökkenésének általános tendenciájára: „... Általános tendencia, hogy a növekvő költségvetési hiány és az államadósság áttételes következményeként a védelmi szféra szűkös GDP arányos támogatással számolhat. Jelenleg csak öt nemzet (USA, Egyesült Királyság, Görögország, Törökország, Franciaország) képes megfelelni annak a követelménynek, hogy Nemzeti Összterméke legalább 2%-át fordítsa védelmi kiadásokra. A 2012 májusában megtartott Chicago-i csúcs egyik legfontosabb célkitűzése volt, hogy summázva a szűkös erőforrásokat arra sarkalja a tagországokat, hogy azonosítva hiányosságait jól tervezzék meg a rendelkezésükre álló erőforrásokat, így érik el az egyensúlyt.” Kitért az előadó az ebből fakadó költséghatékonysági elvekre és koncepciókra, a „Smart Defence” koncepció legfontosabb elemeire, annak tartamára.

A SMART DEFENCE KONCEPCIÓ FŐBB ELEMEI

1. sz. táblázat

„SMART DEFENCE”	Hazai alkalmazásban
<ul style="list-style-type: none"> ● PLAN BETTER ● SPEND BETTER ● PRIORITIZE BETTER ● COOPERATION ● SPECIALIZATION ● MULTINATIONAL PROGRAMS <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <ul style="list-style-type: none"> ● Pooling and sharing 	<ul style="list-style-type: none"> ● CHICAGO 2012.05.20-21. a védelmi kiadások csökkenését ellensúlyozó <i>Smart Defense</i> koncepció elfogadása ● <u>Nemzeti feladatok:</u> alkalmazni az új koncepció elveit ● Részvétel többnemzeti együttműködési programokban pl.: Stratégiai Légiszállítási Képesség (SAC) ● Feladataink prioritizálása, nemzetgazdasági lehetőségekkel való összhang teremtése; ● Hazai ipari kapacitások fokozott kihasználása; ● Közös kutatási-fejlesztési programok, technológia transzfer; ● Meglévő képességek többnemzeti felhasználása (pl: Gripen); ● Specializáció a nemzeti sajátosságoknak megfelelő területeken (pl: hídépítő, víztisztító képesség);

35

A Főigazgató úr visszautalva az előző előadásra, külön kiemelte a tervezés folyamatának komplex-rendszer szemléletű megközelítési módjának fontosságát, a tervezés és források összefüggésének törvényszerűségeit: „A tervezési folyamatnak egy forrásokkal megfelelően alátámasztott koherens tervet kell eredményeznie, amelyben összhang van a várhatóan rendelkezésre álló erőforrások és a katonai képességek elérését biztosító feladatok között. Amennyiben a tervezési rendszer nem képes biztosítani az erőforrások prioritizált feladatokhoz történő hozzárendelését, abban az esetben megoldásokat kell keresni az egyensúly visszaállítása érdekében.”

A tervezési alrendszer ismertetett feladat-folyamatába helyezve képet kaphattunk a HM FHH helyéről, szerepéről és feladatairól, a 10 éves tervezés koordinált összefüggéseiről: „a HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatalon belül található az igénytámasztó képességfejlesztésre vonatkozó szükséglete, a szövetségi kötelezettségek érvényesítése, valamint a technikai eszközök váltásának/korszerűsítésének tervezése, beszerzése, rendszerbe állítása, fenntartása, és kivonása. Ennek megfelelően a védelmi képesség-fejlesztési feladatok programozott tervezésének szabályai szerint a HM FHH kidolgozta a szakági fejlesztési programok Végrehajtási terveit, valamint Program elgondolásait. A HM FHH a tervek kidolgozása során a tervező szervezetekkel folyamatos egyeztetést hajtott végre a felelősségébe tartozó szakági programokhoz kapcsolt egyéb programok vonatkozásában az elérendő képességek, az évenként prognosztizált erőforrások, a beszerzésre kerülő eszközök összehangolása, és a terv kiegyensúlyozása érdekében. A haditechnikai eszközök tervidőszaki fejlesztésének tervezése során a képességfejlesztési koncepcióban foglaltak voltak a

meghatározóak, amely a rendelkezésre álló fejlesztési források alapján határozza meg a prioritásokat, a főbb eszközök korszerűsítését, váltását.”

Szó esett a tervezési kockázatokat meghatározó tényezőkről, a kockázatok kezelésének módjáról is - „A 10 éves terv a gazdasági kockázatok kezelése érdekében 2016-tól kezdődően évente növekvő összegű tartalékot képez, biztosítva a hosszú távon szükséges mozgásteret, illetve a 10 éves terv végrehajthatóságát.” - és a végszóban az elkészült terv pozitív értékeléséről, a realitás és a képesség-biztosítás szinkronjának meglétéről.

A következő előadó, Frigyer László mk. vezérőrnagy, HVK logisztikai csoportfőnök előadásában logisztikai aspektusból mutatta be a Magyar Honvédség stratégiai fejlesztési követelményeit és prioritásait, illetve a már megvalósult és folyamatban lévő főbb fejlesztéseket.

Részben érintve az előtte szólók előadásait, vezérőrnagy úr jogszabályi hierarchikus rendje szerint rendezve ismertette a haderőfejlesztés alapokmányait, az Alaptörvénytől kezdve a fejlesztést meghatározó országgyűlési határozaton keresztül a stratégiai és doktrinális dokumentumokig, melyek függvényében tért át a haderőfejlesztés fő irányaira és követelményeire.

A Haderőkép 2022 követelményeit összefoglalva az előadó felvázolta a Magyar Honvédséggel szemben támasztott – és a már említett alapszabályzók által meghatározott – követelményeket, melyeket a hosszú távú képességfejlesztés folyamán tervezetten el kell érni. Ezek szerint célként szerepel, hogy a Magyar Honvédség a fejlesztési ciklus végére legyen:

- korszerűen kiképzett és **felszerelt**;
- önállóan és szövetségi keretek között képes a **haza fegyveres védelmére**;
- képes **nemzetközi együttműködésre**,
- rugalmasan és **hatékonyan alkalmazható** képességekkel rendelkezzen;
- képes részt venni nemzetközi válságkezelő műveletekben az ország határaitól akár **stratégiai távolságokban**;
- képes közreműködni a **katasztrófák** megelőzésében, következményeik elhárításában és felszámolásában.

Ennek érdekében a következő stratégiai elveket kell szem előtt tartani:

- „Meg kell teremteni az MH feladatai (alaprendeltetés, kötelezettség vállalás) végrehajtásához szükséges valamennyi hadrendi elem és képesség alapjait;

- Képességalapú haderőt kell építeni, amely együttműködésre képes a szövetséges erővel;
- Előtérbe kell helyezni a nemzetgazdaságra való támaszkodást, segíteni kell a hazai hadiipar fejlesztését;
- A haderő fejlesztés a szövetségesekkel összehangolva történjen;
- A tárca Védelmi Tervező Rendszerének keretében, a NATO tervezési ciklusának és az EU képességfejlesztési folyamatának figyelembevételével kell tervezni és a tervekben foglaltakat megvalósítani;
- Gyorsreagálás, rugalmasság, túlélőképesség és az interoperabilitás biztosítása;
- Ütemezett, egymáshoz képest rangsorolt megvalósítás, a lebiztosított költségvetési erőforrások hatékony felhasználásával;”

A források korlátozott voltát, és a műveleti követelményeket figyelembe véve a fejlesztés területén priorizálni szükséges, a priorizált területek meghatározása egyben kijelöli azokat a haderő alrendszereket, melyekhez a szükséges logisztikai feladatokat rendelni kell.

Az együttműködés, illetve a haderőfejlesztés kapcsán Frigyer László vezérőrnagy az előadásában többször is hangsúlyozta a hazai vállalkozások bevonásának, illetve a magyar hadiipari kapacitás megteremtésének fontosságát. „Ez az elv, a hazai ipar erősítésével járó fejlesztések elve, más kormányzati szerveknél is megfigyelhető az elsődleges prioritások között. Emellett – és Keszthelyi tábornok úr előadására visszautalva – a haderőfejlesztés sikeréhez a szövetséges és partnerállamokkal, a nemzetközi szervezetekkel történő együttműködés elengedhetetlenül fontos. Az együttműködés keretét az Európai Unió és NATO tagságunk, illetve a bi- és multinacionális projektek biztosítják.”

A szövetségi közös képesség fejlesztési projekteket bemutatva ismertetésre kerültek azok a keretek és szövetségi ajánlások, melyek a szövetségi képességfejlesztésen keresztül hazánk fejlesztési folyamataira és irányaira is befolyással vannak. A meghatározott képességek meglévő elemeinek fejlesztéséhez, és a szükséges képességek kialakításához kapcsolódó logisztikai fejlesztésekből a prioritáció elvét figyelembe véve kerültek – a téma komplexitása és a konferencia időkorláta miatt – pusztán felsorolásra azok az alábbi fő logisztikai jellegű fejlesztések, melyek az elkövetkező 10 évben a témához releváns irányokat szabják meg:

- Katonák túlélő képessége (Egyéni fegyverzet és felszerelés);
- Harcjármű képesség fejlesztés;
- Kibervédelem, földi C2 képesség;

- Tábori tüzér támogató és páncéltörő képesség;
- Egyéni és kollektív ABV védelmi és felderítő képesség ;
- Földi saját/ellenség felismerő berendezés;
- Helikopter és szállító repülőgép képesség;
- Légvédelmi képesség fejlesztés;
- Konténerizáció, többfunkciós eszközök;
- Tábori szaktechnikai eszközök fejlesztése;
- Logisztikai informatikai háttér megteremtése (LIR, LOGFAS)
- MH anyagmozgatási rendszerének korszerűsítése;

Baráth István dandártábornok, az MH ÖHP logisztikai erők főnöke (pk.h.) haderőnemi (logisztikai) szinten vette számba a képességfejlesztés elveit, követelményeit és feladatait. A képesség fogalmi rendszeréből kiindulva, annak elemei – doktrína, szervezet, humán tényező, hadfelszerelés és infrastruktúra, kiképzettség, interoperabilitás – mentén elemezte az MH ÖHP Parancsnoka haderőnemi képesség fejlesztési koncepciójának logisztikai aspektusait.

Az előadó kiemelte: „a logisztika esetében a képességfejlesztés két szinten valósul meg:

1. Egyrészt a haderőnemek képességeinek kialakításához szükséges logisztikai feladatok ellátásának a szintjén, vagyis:
 - a haderőnemek által meghatározott hadfelszerelés biztosításával (beszerzés, fejlesztés),
 - és az ehhez rendelt infrastruktúra kialakításával és üzemeltetésével.
2. Másrészt a logisztikai fogyasztói alrendszer képességelemei fejlesztésének szintjén, vagyis az alrendszer doktrínális, szervezeti, humán, hadfelszerelés és infrastruktúra, kiképzettség és interoperabilitási aspektusait tekintve.”

A doktrínális feladatok esetében az előadó hangsúlyozta: „az MH ÖHP ugyan középszintű szervezetként csak résztvevőként, bedolgozóként, együttműködőként vesz részt a doktrínális kidolgozói feladatokban, de ez az elem nem csak a konkrét doktrínáról, hanem a logisztikai szabályozói rendszerről szól: a szakági, funkcionális utasításoktól kezdve, az üzemeltetési utasításokon keresztül a logisztika hatalmas területét átfogó STANAG-ek kidolgozásáig, adaptálásáig terjed a kidolgozási követelmény igen széles spektruma. Ugyanakkor tény, hogy a klasszikus, szakági

tudásbázis itt, az MH ÖHP-n összpontosul, így a szakági utasításokkal, szakutasításokkal, üzemeltetési és üzembentartási utasításokkal, szabályzatokkal és STANAG-ekkel kapcsolatos kidolgozói munkára itt, illetve a csapatoknál lenne kapacitás.”

Szervezeti szinten a logisztikai támogatási tagozat korszerűsítése, a technikai kiszolgálási rendszer, a készletképzés és lépcsőzés rendszerének, a missziós erők logisztikai támogatási rendszerének, a logisztikai információs rendszerének a fejlesztése biztosíthatja a képesség elem megfelelő, a többi elemhez igazodó szintjét. Ezekhez kapcsolódik a haditechnikai és infrastrukturális fejlesztési igény, melyeket a HVK logisztikai csoportfőnök úr is részletesen taglalt.

A kiképzés-képzés tekintetében az MH ÖHP és a tisztképzés intézményének együttműködési feladatákként fogalmazódott meg a logisztikai parancsnokok és törzsek műveleti felkészítésének fejlesztése, az új szervezeti elemek logisztikai állományának időbeni beiskolázása és kiképzése.

Baráth tábornok úr előadása végén kiemelte: „A felvázolt feladatrendszer egymással összefüggő elemeiből ha valamelyik nem valósul meg, vagy csúszik, akkor a megkívánt képesség a kívánt időszak végére nem lesz megfelelő, és a haderőnek (valamint a logisztika) csapatainak harcképessége nem teszi lehetővé a szükséges ambíciószint elérését.”

A záró előadás – kissé kitekintve a szűken vett képesség fejlesztési témakörből, ám ahhoz egyben kapcsolódva is – Torma János, a Rába Kft. ügyvezető igazgatója tartott előadást a legújabb, Védett Zárt Felépítmény projekt hadicélú fejlesztéséről, illetve a RÁBA kft. a haderő képesség fejlesztési folyamatához történő kapcsolódási lehetőségekről.

Szemléletes bemutatójában az igazgató úr felvázolta a projekt előzményeit, annak folyamatát, költségeit, a tervezés és gyártás folyamatát, a fejlesztési célkitűzések megvalósítását, és a további együttműködési tervek lehetőségét.

A konferencia zárszavának elmondására felkért Szenes Zoltán tábornok úr összegzésében kiemelte, hogy a rendezvény megfelelő, a logisztikához méltó színvonalon dolgozta fel a kitűzött témát, illeszkedve a korábban lezajlott összhaderőnemi tudományos konferenciához. Kis történeti áttekintéssel elemezte a szükséges képességek beazonosításának fontosságát, és a szükséges források prognosztizálhatóságát és folyamatos biztosítási követelményét.

A konferencia levezető elnöke, Dr. habil Horváth Attila alezredes, az NKE HHK Logisztikai Intézetének Katonai Műveleti Logisztikai Tanszék tanszékvezetője megköszönte a konferencia rendezésében együttműködő szervezeteknek és személyeknek a munkáját, és Baráth István tábornok úr szándékához csatlakozva a következő évi tudományos konferencia ismételtlen közös megrendezésére tett ígéretet.